

Zapoznala (ali pa ne) ocena knjige – avtor »Pepe«¹

Griesser Pečar, Tamara:

Razdvojeni narod²

I.

V uvodu knjige avtorica na str. 12 zapiše:

»V tej raziskavi, ki se opira na temeljito preverjanje in nadrobno preučevanje virov, so prikazani strukture in tokovi, ki so pripeljali do državljanske vojne v Sloveniji. Glavna pozornost je posvečena letoma 1941 in 1942, ker je bil prav v prvih dveh letih vojne položen temelj nespravljivega spora znotraj slovenskega naroda. Poseben poudarek je namenjen tudi koncu vojne, ko so komunisti končno prevzeli oblast. Raziskava, ki je bila zastavljena nepristransko, brez predsodkov in brez vnaprej določenega rezultata, pokaže, kako so novi oblastniki, komunisti, delovali, kako so ravnali z resnico in človekovim dostojanstvom. Potemtakem leta 1945 ni bilo prave »osvoboditve« Slovenije, ker je osvoboditev iz ječe totalitarne vladavine okupatorja peljala le v novo suženjstvo v drugi totalitarni vladavini - gospostvu komunizma. Osvobojena - s tem tudi svobodna - je Slovenija šele od 25. junija 1991.«

Ob branju knjige in virih, čeprav jih je za 14 strani, se postavlja vprašanje ali je delo res nepristransko ali morda je le poizkus prevrednotenja zgodovine in to, s citati, iztrganimi iz konteksta, uporabo napačnih tolmačen pojmov, kot so revolucija, državljanska vojna, legalnost, lojalnost itd. Torej, z zanikanjem, nepoznavanjem in napačnim tolmačenjem tako notranjih državnih zakonov, recimo (mednarodnega) vojnega prava.

Med viri ni uradnih listov Kraljevine Jugoslavije, ne uradnih listov okupatorskih uprav za področje Dravske banovine. Med knjižnimi viri sta le knjigi S. Vilfan: *Pravna zgodovina Slovencev od naselitve do zloma stare Jugoslavije* in M. Stiplovšek: *Državne reditve na jugoslovanskem ozemlju 1929–1941*. Ravno tako dva tuja: *Völkerrechtliche Verträge in Nürnberški proces*.

¹ Avtor »Pepe« je moj dolgoletni internetni znanec. Ocena obsega okrog 10 nadaljevanj. Eventualne pripombe na njegovo oceno mu bom seveda sproti posređoval. (Opomba Marijan F. Kranjc)

² Griesser Pečar, Tamara: *Razdvojeni narod: Slovenija 1941–1945: okupacija, kolaboracija, državljanska vojna, revolucija*, 2004, MK Ljubljana

II.

»Nova ustava (septembrska ali oktroirana ustava) je pričela veljati 3. septembra 1931 in je bila veljavna do leta 1941«

V opombi je sicer zapisano, da je sprememba veljala le za dele, ki so bili v okviru banovine Hrvaške (stran 17 in opomba št. 7).

Avtorica ne navaja nobenega vira o ukinitvi ustave, prav nasprotno je kraljeva vlada v emigraciji svoje delovanje utemeljevala prav na ustavi in veljavnih zakonih, tako so v vojni izdaji Službenih novin št. 1 z dne 19. avgusta 1941 objavili, da so na osnovi 116. člena, spremenili 38. člen ustave, ki se nanaša na »kraljevi dom«.

Ustava Kraljevine Jugoslavije je bila še vedno veljavna in banovina Hrvaška, kljub avtonomiji, ni imela nikakršnih pooblastil za spremembo ustave in državnih zakonov na področju zunanje politike in obrambe države. Enako je veljalo tudi za ostale banovine, edina razlika je bila, da zakon ni veljal v Hrvaški banovini, dokler ga ni podpisal hrvaški ban.

Glavni poudarki ustave: Kralj je zaščitnik narodne enotnosti, celovitosti države in njenih interesov, predstavlja državo v tujini in napoveduje vojno in sklepa mir. V primeru mladostnosti ali (hude fizične ali duševne) bolezni, ga zamenja kraljevi namestnik. Po zakonu je kralj vrhovni vojaški poveljnik, podeljuje čine in imenovanja (državnih uradnikov), podeljuje amnestijo. V izrednih razmerah kralj lahko izda začasne odredbe, ki so lahko nasprotne veljavnim zakonom.

Državna oblast se opravlja po odredbah te ustave, Kraljevina Jugoslavija je nasledna monarhija. Zakonodajno oblast izvršujeta kralj in narodno predstavništvo, upravno pa kralj z ministri. Sodbe se izrekajo v imenu kralja. Zakonsko so prepovedana društva in stranke na verski, plemenski (narodnostni) ali pokrajinski podlagi.

Upravna oblast sme izdajati odredbe, potrebne za izvedbo zakonov. Upravna oblast se opravlja po banovinah, srezih in občinah. Banovinske odredbe ne smejo biti v nasprotju z ustavo in veljavnimi zakoni.

Ustava prepoveduje izročanje državljanov drugi državi.

Duhovniki pri verskih opravilih ne smejo z zlorabo službenega položaja delovati strankarsko oziroma verske shode izkoriščati za politično agitacijo.

Zakoni Kraljevine Jugoslavije so kljub okupaciji veljali še naprej, edino oblast ni mogla opravljati svojih pooblastil, vendar to ne pomeni, da so zakone nekaznovano kršili.

V izrednih razmerah je glede upora, mobilizacije, vojne in okupacije civilne zakone zamenjal Vojaški kazenski zakonik, ki v členu 35. zapoveduje: »Zastaranje do pravice pregona in do izvršitve kazni ne teče v času ... mobilnega in vojnega stanja«, saj delujejo civilna in vojaška sodišča, tudi izredna.

III.

Splošno pomanjkanje literature s področja mednarodnega predvsem pa vojnega prava v Sloveniji in nekdanji Jugoslaviji nasploh, posebej za obdobje pred letom 1948, napelje pisce, da v »dobri veri«, s svetovalcih in namenski literaturi, ki je že kontaminirana z poznejšimi mednarodnimi sporazumi in nazori, pripeljejo pričevalca ali avtorja na čudna pota.

Tako je tudi avtorico opravičevanje različnih načinov kolaboracije, pripeljalo do sledečega pravnega bisera (str. 260): »... *Že to dejstvo kaže, da jih ne moremo uvrstiti v kategorijo mednarodnopravno zavrženih kolaboracionistov, ...*«.

Pojem kolaboracija ima dva pomena, prvi je sodelovanje in je pogost termin v meddržavnih pogodbah, drugi pojem je delovanje v korist okupatorja, torej v škodo lastne države. Prvotno je označeval Francoze in maršala Petaina, nakar se je razširil na vse sodelavce sil Osi.

Kolaborator, kolaboracija se enači z izdajalcem, izdajo. Mednarodno pravo pomena kolaboracije, kot zavrženega dejanja proti mednarodni skupnosti ne bo uvajala vse do takrat, ko bodo zemljani sodelovali z nezemljani v škodo človeštva. Se ne morem zadržati, vendar ne vem, kdaj se bo to zgodilo, vem, pa kje.

IV.

Vsaka knjiga, ki zagovarja resnico in odkriva nova neznana dejstva, mora imeti tudi dokaz, da za idejo stojijo nadnaravne sile.

»Rupnikov proces leta 1946 sodi v vrsto povojnih političnih procesov, ker ni bil voden po mednarodno veljavnih pravnih načelih. Zato je treba izrek o krivdi oz. višini kazni postaviti pod vprašaj. Tega se je očitno zavedal tudi takratni predsednik vojaškega sodišča, dr. Helij Modic, ki je bil po vojni profesor politične ekonomije in v petdesetih letih župan mesta Ljubljana. Pisatelj in gledališki režiser Žarko Petan citira v svoji knjigi O revoluciji in o smrti

*Modičevo izjavo: »Danes me je sram, ko se spomnim tega procesa in svoje vloge v njem ... General Rupnik ne bi smel biti obsojen na smrt. Žal so bili takšni časi, da mu je sodišče izreklo smrtno kazen, s katero se nisem strinjal, bil pa sem delno odgovoren zanjo. Rupnik ni imel kot tako imenovani prezident Ljubljanske pokrajine pod italijansko in pozneje pod nemško okupacijo prav nobenih kompetenc. Bil je samo klavrna figura. Ni podpisal nobene smrtne kazni, ni ustanovil bele garde, kot so mu to podtikali. Za te reči je bil odgovoren esesovski visoki častnik Rösener, ki tega pred sodiščem ni zanikal; bil je obsojen na smrt in justificiran. Po pravnih normah, kot jih je sprejelo nürnberško mednarodno sodišče za vojne zločine, bi bil Rupnik najbrž oproščen sleherne krivde. Zagotovo pa ne bi bil obsojen na smrt. Se pravi, da sem kot jurist odpovedal na vsej črti« (Žarko Petan, *O revoluciji in smrti*, Ljubljana, 2000, str. 101).«*

Imamo vse potrebno, režiserja, spokornika pred smrtjo, kar daje dodatno težo zapisanim besedam, seveda brez občinstva s stoječimi ovacijami ne gre. Na drugi strani pa (Petanovo) popolno neznanje zakonov, pravnih pojmov in zavajanje.

Statut Mednarodnega vojnega tribunala dopušča sodnikom, da se omejijo na bistvo in lahko nepomembna pričevanja ali vprašanja izloči in dosodi po lastni presoji smrtno ali kako drugo kazen. (povzeto po Statutu MVT).

Rupnika bi lahko obtožili le poveljniške odgovornosti, saj je pod njegovim poveljstvom bila policija in napeljevanje k vojnim zločinom in zločinom proti človečnosti (Nürnberška načela o sodelovanju: točka 6a in b ter točka 7). Vendar Rupnik ni bil obtožen samo za zločine po mednarodnem pravu, ampak tudi za izdajo države, sodelovanje z okupatorji, predvsem za sodelovanje v okupatorski upravi.

Zagovorniki kolaboracije in hkrati »strokovnjaki za mednarodno (vojno) pravo« so pri prebiranju tematike ugotovili tudi, da izdaja ni mednarodno pravni zločin, vendar preskočilo tiste pasuse, ki govorijo, da je notranje državno pravo do državljanov višji standard kot mednarodno, in da se državljani ne morejo sklicevati na zaščito po mednarodno pravnih normah (vendar o tem v nadaljevanjih).

Mimogrede, generala Rupnika je kraljeva vlada degradirala in razglasila za begunca, brez pravne zaščite. Kazen za častnike, ki so zapustili svojo službo v času vojne, so v primeru zajetja postavili pred izredno vojaško sodišče, ki je izreklo samo obvezno smrtno kazen. To pravilo je veljalo za vse aktivne kot tudi rezervne častnike. Za begunca so Rupnika razglasili, ko je bila vlada obveščena,

da je sprejel službo ljubljanskega župana. To pomeni, da ni bila izdaja države samo služba v sovražni vojski, ampak tudi v upravnem aparatu okupatorja.

V.

Avtorica zatrjuje: »Raziskava, ki je bila zastavljena nepristransko, brez predsodkov in brez vnaprej določenega rezultata, pokaže, kako so novi oblastniki, komunisti, delovali, kako so ravnali z resnico in človekovim dostojanstvom«.

Sledeča citata pa ne potrjujeta njene trditve (str. 194): »Komunistični zgodovinar Franček Saje je to spomenico delno objavil v svoji propagandistični knjigi *Belogardizem*, vendar je izpustil vse, kar se v spisu nanaša na nasilje komunistov. Utajil je tudi ostro Ehrlichovo kritiko samovoljnega ravnanja italijanskih oblasti, ki so medtem začele načrtno italijanizacijo, predvsem v šolah.«

»Sredi oktobra 1941 so bili po ukazu vrhovnega štaba Narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije (NOV in POJ) spremenjeni zastava in znaki. Po sklepu, objavljenem 17. oktobra v Slovenskem poročevalcu, je bila kot zastava slovenskih partizanov določena slovenska trobojnica (belo-modro-rdeča) s **sovjetsko zvezdo***, antifašistično peterokrako zvezdo preko vseh treh polj. Znak na kapi slovenskih partizanov je bilo 2x2 cm veliko polje s slovensko trobojnico in sovjetsko zvezdo. Nazadnje je bil določen tudi pozdrav: pest desne roke ob robu kape.³«

Kopija Slovenskega poročevalca (1938-1941 stran 160) se ne ujema z gornjim citatom, zato citiram:

»ODREDBA POVELJSTVA SLOVENSКИH PARTIZANSКИH ČET O ZASTAVI, ZNAKIH IN POZDRAVU SLOVENSКИH PARTIZANOV:

1. Zastava slovenskih partizanov je slovenska trobojnica z antifašistično rdečo peterokrako zvezdo čez vsa tri polja.
2. Znak slovenskih partizanov je slovenska trobojnica v obliki traku (2 cm krat 4 cm) ter na njem antifašistična peterokraka zvezda (s premerom 3 cm) in se nosi na pokrivalu.
3. Pozdrav slovenskih partizanov je pest desne roke, dvignjena k spodnjemu robu pokrivala.

Poveljstvo slovenskih partizanskih čet⁴«

* Odebeljeni tekst »s sovjetsko zvezdo« je označil Pepe.

³ Odredba poveljstva slovenskih partizanskih čet »o zastavi, znakih in pozdravu slovenskih partizanov«, Slovenski poročevalec, št. 21, 17. 10. 1941. (Razdvojeni narod, str. 338 in opomba 376).

⁴ Enaki tekst je tudi v knjigi: Zbornik dokumentov in podatkov o NOV jugoslovanskih narodov, VI. del, knjiga 1, str. 134. dokument št 49..

Moralno je seveda sporno, da nekdo pristransko prikazuje avtentične podatke iz dokumentov, če pa to počne oseba, ki celo opozarja na napake, pomeni le to, da ima dvojno moralo. Poleg tega tudi diskvalifikacija stalinist – antifašist pomeni demokrat – profašist, kar pa ni daleč od resnice, vendar o tem v nadaljevanju.

Naslednjič: Kraljevina Jugoslavija – preludij vojne, podpis pakta in vojna.